

Hagense kanselstrijd

Monday 14 April 2008

Het weekend van 12/13 april waren wij in de Duitse stad Hagen. Een weekendje weg richting Sauerland. Bij het bekijken van de stad was mijn eerste gang geheel volgens mijn gewoonte naar de kerk. Zo kwam ik in de Ev. Lutherse Johanniskirche en nam kennis van een curieus stukje locale kerkgeschiedenis nl. de Hagense kanselstrijd. Rond 1750 wordt er een nieuwe kerk gebouwd met een bijzonder barokaltaar: De kansel is in het altaar ingebouwd, zodat het Woord van God vanuit het altaar en over de altaartafel heen richting gemeente klinken zal. Als de kerk klaar is, wordt de kansel echter niet in gebruik genomen. Er zijn tegenstanders. De kansel hoort zoals in het oude gebouw aan de tweede pilaar aan de noordkant van de kerk! Zo gebeurt het. Maar nu verheft zich een andere partij. Er zijn er die de predikant niet kunnen zien als hij spreekt. Nu wordt er een kansel gebouwd voorin de kerk waar eerst de doopvont stond. Dat doopvont moet wijken voor de woordverkondiging. Zo werd de nieuwbouw van de kerk overschaduwd door ruim vijf jaar van onderlinge strijd en kerkrechtelijke procedures. De veelbesproken altaarkansel (of moet ik zeggen 'het kanselaltaar?') bestaat niet meer. Hij werd verwoest op 2 december 1944. Maar het verhaal leeft voort. Het is vreemd maar dat verhaal laat me niet los. De kerk van Rome stelde het sacrament (de mis) centraal. De kerk van de Reformatie stelde de woordverkondiging centraal. Een moedige en kunstzinnige poging om een en ander te combineren bleek niet goed mogelijk te zijn... En meer naar onze eigen tijd toe gedacht: Wat is eigenlijk de plaats van de kansel (lees: Woordverkondiging) in onze kerken? Er zijn kerken waar de kansel plaats heeft moeten maken voor het combo! Ook zijn er voorgangers die maar achter de liturgische tafel (overblijfsel van het altaar) blijven staan, omdat de kansel "afstand schept". De een heeft het over de "dienst des Woords" en de ander over de meditatie. Reden genoeg om nog eens fundamenteel na te denken over de plaats van het Woord in kerk en persoonlijk leven.

Literatuur: Werner Gerber, Der Kanzelstreit in sechs Akten; Eine Hagener Schildbürgerei, Hagen 1990.